gratiæ habituale ad ea, quæ sunt supernaturalia quoad substantiam: ergo, vel pia affectio, & etiam actus fidei, non sunt supernaturales, vel non dantur pro iis eliciendis habitus supernaturales. Resp. neg. conſ. S. S. Augustinus *l. 1. retract. c. 23.* dictum illud retractat, & fidem numerat inter DEI dona, ac addit: *Utrumque ergo* (hoc est, credere, & operari salutariter) *nostrum est, propter arbitrium voluntatis, & utrumque tamen datum est per Spiritum fidei, & charitatis ..... utrumque ipsius* DEI *est; quia ipse præparat voluntatem, & utrumque nostrum; quia non fit, nisi volentibus nobis.*

Ad 1. confir. neg. ſuppoſitum. conſ. Angelicus ibi terminum *ſupernaturale* accipit in alia ſignificatione: ſcilicet, per ſupernaturale quoad ſubſtantiam intelligit actiones miraculoſas, & extraordinarias, quas viri Sancti ſæpius, non tamen habitualiter potuerunt operari, & quibus nec genericè ſimiles poſſunt naturaliter produci: quales e.g. ſunt reſuſcitationes mortuorum, prophetiæ &c. alias autem actiones vocavit ſupernaturales tantùm quoad modum; quia ſaltem genericè aliquo modo ſimiles poſſumus producere viribus naturæ, e. g. aliquem ſaltem amorem DEI. Ad 2. confir. neg. conſ. quia S. Doctor tantùm negat, Sanctis fuiſſe conceſſum habituale donum ſupernaturalium quoad ſubſtantiam, prout hunc terminum ibi ſumit, ſcilicet pro miraculis, & prodigiis extraordinaiis &c.

690. Ob. 2. Tridentinum, & Arauſicanum, non negant, poſſe naturaliter elici fidem: ſed tantùm negant, poſſe elici fidem, *ſicut oportet*: ergo poteſt quidem naturaliter elici actus fidei quoad ſubſtantiam, ſed non quoad modum. Confir. 1. Si actus fidei, & charitatis, non poſſent eſſe naturales, poſſet quis ſcire, ſe eſſe in ſtatu gratiæ; quia poteſt quis ſcire, ſe elicuiſſe actum charitatis: hoc eſt falſum: ergo. Confir. 2. Rationale, & irrationale, eſt idem animal quoad ſubſtantiam: ergo etiam fides naturalis, & ſupernaturalis. Reſp. neg. conſ. Illud *ſicut oportet* ſignificat talem fidem, quæ diſponat ad gratiam, vel juſtificationem: hæc autem fides quoad ſubſtantiam intrinſecè differt ab alia, quam elicit hæreticus, dum elicit actum fidei naturalem de eodem objecto materiali. An autem poſſit actus fidei naturalis elici propter idem prorſus objectum formale, diſputant Theologi, nec Concilium voluit hanc litem decidere; unde ad præſcindenda dubia dixit: *ſicut oportet*. Ad 1. confir. neg. ma. nemo enim ſcit, an actum ſupernaturalem, *ſicut oportet*, an tantùm actum naturalem elicuerit; & hoc nemo ſcit; vel quia nemo ſcit, ſe egiſſe ex vero amore DEI ſuper omnia, vel ſaltem, quia nemo ſcit, ſe egiſſe cum omnibus requiſitis ad actum ſupernum; neque enim dicimus, non poſſe elici ullum amorem DEI naturalem: imò oppoſitum defendimus *tract. de gratia n. 95.* Et idem dicendum de actu fidei, ſi poſſibilis ſit revelatio DEI naturalis, de quo vide dicta *n. 142.* Ad 2. confir. neg. ant. licèt enim rationale, & irrationale, genericè conveniant, tamen utique ſubſtantialiter, ſeu eſſentialiter differunt.

691. Ob. 3. contra 3. concluſionem. Species, & habitus, debent eſſe ejusdem ordinis; nam ex utroque conſtituitur principium completum actûs: ſed habitus fidei eſt ſupernaturalis: ergo etiam ſpecies debent eſſe ſupernaturales. Confir. 1. Habitus ſcientiæ infuſæ in Chriſto exigebat quoque ſpecies ſupernaturales: ergo etiam habitus fidei eas exigit. Confir. 2. Ad concluſionem ſupernaturalem requiruntur etiam præmiſſæ ſupernaturales: ergo etiam ad judicium ſupernaturale requiruntur ſpecies ſupernaturales; cùm ſit par ratio. Reſp. neg. ma. univerſaliter ſumptam; nam, ſicut objectum non debet eſſe ſemper ejuſdem ordinis cum habitu, vel potentia (ùt patet in anima rationali ſpirituali, & naturali, cognoſcente materialia, & ſupernaturalia) ità nec ſpecies vicaria objecti.

Quòd autem anima ad producendas cognitiones ſpirituales indigeat priùs ſpeciebus ſpiritualibus, non eſt ratio, quòd ſpecies debeant eſſe ejusdem ordinis cum anima: nec quòd ſpecies phantaſticæ ratione materialitatis non poſſint concurrere (aliàs ſpecies materiales phantaſticæ neque poſſent concurrere cum anima, ad producendam ſpeciem ſpiritualem) ſed eſt alia ratio, ex qua Philoſophi probant exiſtentiam ſpecierum ſpiritualium: mihi optima viſa eſt memoria actuum, & objectorum, remanens in anima poſt mortem, quæ ſtare non poteſt in ſpeciebus phantaſticis; quia hæ poſt mortem non ampliùs dantur: ergo debet ſtare in ſpeciebus ſpiritualibus: ſi autem debent ſpecies ſpirituales adeſſe poſt mortem, habebunt etiam, quod agant in vita: ſcilicet producent ſpecies expreſſas ſpirituales, ſeu cognitiones.

692. Ad 1. confir. neg. conſ. Si illæ ſpecies Chriſti Domini fuerunt ſupernaturales, vel DEUS pro ſuo libitu, ùt potuit, voluit eas dare (nec enim dicimus, ſpecies non poſſe eſſe ſupernaturales, ſed tantùm non debere tales eſſe) vel DEUS ſpecies ſupernaturales dedit; quia dari non poterat ſpecies naturalis omnium creaturarum poſſibilium, aut etiam futurarum; eoquòd ſpecies quidditativa naturalis videatur ſupponere exiſtentiam objecti, cùm tamen non poſſint unquam exiſtere omnia futura (videatur Lugo *de incarnat. diſp. 20. ſec. 5.*) hæ autem rationes non militant in noſtro caſu, ſeu pro ſpeciebus ad actum fidei concurrentibus. Ad 2. confir. neg. conſ. Concluſio ſupernaturalis, ſi eſt actus fidei, neceſſariò præſupponit duas revelationes ſupernaturales, ſeu duos actus fidei, tanquam præmiſſas formales, ùt patet ex dictis *n. 589.* Sive autem ſit, ſive non ſit actus fidei illa concluſio, præmiſſæ debent eſſe ſaltem æquè certæ, ac eſt concluſio, ùt omnes admittunt: atqui actus naturalis non poteſt eſſe tam certus, quàm actus ſupernaturalis: ergo præmiſſæ neceſſariò debent eſſe ſupernaturales. Licèt enim præmiſſæ formales, ùt tales, non ſint motivum concluſionis, tamen ſunt applicatio motivi, & quidem talis, ut pro diverſitate ejusmodi applicationis, ſeu præmiſſarum, intellectus firmiùs, aut minùs firmiter, aſſentiatur concluſioni; nam certè, qui tantùm obſcurè penetrat præmiſſas, vel ipſis non omnino firmiter aſſentitur, is non tam firmiter aſſentitur concluſioni, quàm alius, qui præmiſſas evidentiſſimè, ac clariſſimè penetrat, iisque omnino firmiter aſſentitur.

Sed nec poteſt quis firmiùs aſſentiri concluſioni, quàm præmiſſis; quia non poteſt motivum firmiùs applicari concluſioni, quàm ſit applicatum præmiſſis; unde hæc non poteſt eſſe firmior, aut certior. Si neges contra communem, quòd præmiſſæ debeant eſſe æquè certæ, ac concluſio, ruet eoipſo tuum argumentum; nam probare non poteris, quòd ex præmiſſis naturalibus non poſſit ratione ſpecialis auxilii inferri concluſio ſupernaturalis: & ſanè Cardinalis de Lugo. *de fide diſp. 9. ſec. 4. n. 75.* negat, quòd ſaltem utraque præmiſſa debeat eſſe ſupernaturalis, etiam in ordine ad concluſionem ſupernaturalem.

693. Ob. 4. Objectum fidei eſt ſupernaturale: ergo etiam ſpecies ſunt ſupernaturales. Confir. Species conducunt ad actus ſupernaturales: ergo etiam debent eſſe ſupernaturales. Reſp. 1. ergo nec de myſteriis fidei, quando ea audimus à prædicatore, habebimus ſpecies naturales, ſed omnes ſupernaturales, quod eſt nimium: & ipſe Granadus, aliàs adverſarius *tr. 9. diſp. 5. n. 6.* admittit, dari apprehenſiones naturales circa objecta ſupernaturalia, nempe myſteria SS. Trinitatis, & Euchariſtiæ, de quibus agit objectio. in forma om. ant. neg. conſ. cùm enim ſpecies nec ſint quidditativæ, nec intuitivæ, non debent eſſe ſupernaturales, etiamſi ſint objectorum ſupernaturalium. Certè lumine naturali poteſt cognoſci, ſaltem probabiliter, aliquid ſupernaturale eſſe poſſibile, ùt docet Suarez *de Angelis l. 2. c. 29. n. 23.* & alii: ergo per ſpecies naturales. Sed neque ſpecies abſtractiva debet eſſe in eodem ordine cum objecto; aliàs ſpecies abſtractiva DEI deberet eſſe Divina, & increata: imò nec ſpecies impreſſa intuitiva creata DEI, quam poſſibilem cum multis dixi *tract. de DEO. n. 225.* debet eſſe tam perfecta, quàm DEUS; aliàs manifeſtè repugnaret. Ad confir. Etiam intellectus conducit ab actum fidei, nec tamen propterea eſt ſupernaturalis; quia tantùm concurrit ùt elevatus: pariter & ſpecies concurrunt tantùm ùt elevatæ; unde neg. conſ.

694. Ob. 5. Ex objecto, & potentia, oriatur notitia: hoc eſt: ad actum fidei requiritur, ex parte potentiæ habitus, ex parte objecti ſpecies, tanquam vicaria objecti: ergo, ſicut requiritur habitus ſupernaturalis, ità etiam requiritur ſpecies ſupernaturalis. Confir. Firmitas actûs fidei habetur ab objecto motivo, ſeu à revelatione: ſed objectum eam non tribuit immediatè per ſe: ergo tribuit per ſpeciem: ſed ſpecies naturales non poſſunt, eam firmitatem tribuere: ergo ſpecies debent eſſe ſupernaturales. Reſp. 1. Recentior quidam adſtruit quidem ſpecies ſupernaturales, ſed non diſtinctas ab habitu: at non videtur hoc convenienter dici; cùm habitus non concurrat ex parte objecti, nec etiam, ſicut ipſe videtur velle, lumen gloriæ ſit ſpecies DEI, ùt cum aliis negavi *in tract. de DEO n. 243.* Reſp. 2. neg. conſ. ſufficit enim, ſi unum principium ſit ſupernaturale, ſcilicet habitus (cujus ſupernaturalitas aliunde probatur) & reliqua conprincipia elevet, ùt fuſiùs explicat Lugo *de fide diſp. 9. ſec. 4. n. 70.*

Ad confir. diſt. mi. objectum eam firmitatem non tribuit per ſe, hoc eſt, non ex propria virtute. neg. mi. non per ſe, hoc eſt, non ſinè applicatione per ſpeciem. conc. mi. & ſub eadem diſt. conc. vel neg. conſ. diſt. dein ſubſumptum. ſpecies naturales non poſſunt eam firmitatem tribuere, tanquam virtus movendi. conc. ſubſumpt. tanquam applicatio virtutis. neg. ſubſumpt. & conſ. Imò ſpecies, etiam ſupernaturales, utpote creatæ, non poſſunt tribuere vim firmiſſimam actui fidei, qui tantùm poteſt niti motivo Divino: ergo ſpecies, qualescunque dentur, ſunt tantùm applicatio motivi: ad hanc autem ſufficiunt ſpecies etiam naturales, ſed elevatæ. Scilicet habet ſe objectum movens, ſicut finis movens; nam iſte etiam movet ùt objectum, non per ſe, in ſenſu modo explicato, ſeu non ſinè applicatione per cognitionem: & cognitio etiam non debet habere vim movendi, ſed tantùm vim applicandi finem: nec debet eſſe ejusdem ſpeciei, ſeu ordinis cum fine.

695. Ob. 6. contra 5. concluſionem. Apprehenſio præcedens debet eſſe proportionata judicio: ergo ante judicium ſupernaturale debet dari apprehenſio ſupernaturalis. Confir. Apprehenſio eſt diſpoſitio ad judicium: ſed diſpoſitio ad judicium ſupernum eſt ſupernaturalis: ergo. Reſp. diſt. ant. apprehenſio præcedens debet eſſe proportionata, hoc eſt, debet eſſe repræſentatio ejusdem objecti. conc. ant. debet eſſe ejusdem ordinis cum judicio. neg. ant. & conſ. vide dicta de ſpecie *n. 691.* Ad confir. diſt. ma. apprehenſio eſt diſpoſitio ad judicium, determinatè exigens judicium ſupernaturale. neg. ma. eſt diſpoſitio, non determinatè exigens judicium ſupernaturale, ſed indifferens, ut elevetur, vel non elevetur, ut dein ſequatur judicium naturale, vel ſupernaturale. conc. ma. & diſt. ſic mi. neg. conſ. Hæc reſponſio etiam datur, ſi objicitur, quòd ſpecies ſint diſpoſitiones. Quòd autem diſpoſitiones ad juſtificationem (de quibus Tridentinum *ſeſſ. 6. c. 5. & 6.*) ſint ſupernaturales, ideo eſt; quia ibi eſt ſermo de diſpoſitionibus poſitivè conducentibus, & determinatè tendentibus ad actum ſupernaturalem: ſcilicet ſermo eſt de vocatione

DEI, & gratia excitante, de fide ex auditu concepta (qui tamen auditus non videtur, debere esse supernaturalis) de metu, & spe &c.

696. Ob. 7. Complacentiæ simplices voluntatis necessariæ, quæ dicuntur inspirationes Spiritûs S. & præcedunt actum liberum voluntatis, sunt supernaturales: ergo etiam apprehensiones præviæ ad judicium. Resp. neg. cons. primò enim, aliquæ gratiæ supernæ præviæ, debent etiam admitti in voluntate: atqui non possunt esse aliæ, quàm simplices illæ complacentiæ necessariæ; nam actus liber non fit in nobis sinè nobis: sicut tamen ex S. Augustino fit in nobis sinè nobis gratia prævia: ergo illæ simplices complacentiæ debent esse supernaturales. At verò in intellectu ipsum judicium credibilitatis potest esse necessarium, adeóque ipsum potest esse illa illustratio Spiritûs S., quam ipse facit in nobis sinè nobis: consequenter non debet præcedens apprehensio jam esse supernaturalis, seu illustratio Spiritûs S.

Secundò. Ante actum voluntatis indeliberatum, seu complacentiam simplicem necessariam, præcedit actus intellectûs supernaturalis, proponens objectum voluntati, amplectendum primò per talem actum complacentiæ necessariæ, ut eadem voluntas postea idem objectum etiam amplectatur per actum liberum: atqui actus supernaturalis intellectûs tendit ad supernaturalem actum voluntatis, (nam, sicut cognitio naturalis boni exigit concursum naturalem ad amorem naturalem, ità cognitio supernaturalis exigit concursum supernaturalem ad amorem supernaturalem) ergo etiam ille actus præcedens complacentiam necessariam, tendit ad complacentiam supernaturalem. At nihil simile afferri potest pro supernaturalitate apprehensionum.

697. Ob. 8. Illustrationes Spiritûs S. prærequisitæ ad fidem, sunt ex dono Spiritûs S., ùt colligitur ex Arausicano II. *can. 7.* negante, posse hominem salutari prædicationi consentire absque illuminatione, & inspiratione Spiritûs S. atqui istæ illustrationes sunt apprehensiones: ergo. Confir. Judicium credibilitatis non suadet infallibiliter, dari revelationem: sed tantùm suadet, dari evidentem credibilitatem: ergo judicium non est illa illustratio prærequisita ad fidem. Resp. 1. nos jam *n. 687.* excepisse apprehensiones immediatè præcedentes actum fidei; unde hæc objectio, & confirmatio, nos non tangit.

Cardinalis Lugo negat min. seu negat, quòd illæ illustrationes sint necessariò apprehensiones: sed dicit, posse esse ipsum judicium practicum supernaturale credibilitatis, quod necessarium est, adeóque fit in nobis sinè nobis: simúlque facit, nos cognoscere evidenter obligationem credendi. Ad confir. Lugo potest probabiliter negare antecedens; nam eo ipso, quòd judicium illud proponat evidenter credibilitatem, etiam proponit adesse ipsam revelationem, & quidem, cùm sit actus supernaturalis, id facit infallibiliter: licèt non habeat illam infallibilitatem supremi ordinis, quam habet actus fidei.

698. Ob. 9. contra 6. conclusionem. Actus virtutis superioris, e. g. charitatis, potest imperari ab actu virtutis inferioris, e. g. timoris gehennæ: ergo etiam actus supernaturalis potest imperari ab actu naturali, atque adeò pia affectio non debet esse supernaturalis. Confir. Habitus elicitivus judicii practici, diligentis ad piam affectionem, & habitus ipsius piæ affectionis, juxta nos præcederent habitum fidei, sicut actus illius actum hujus præcedit: atqui nullus habitus præcedit habitum fidei: ergo. Resp. conc. ant. neg. cons. Disparitas petenda est ex nostris rationibus *n. 688.* allatis, quæ probant oppositum consequentis, non verò antecedentis: &, licèt omitteretur, posse aliquando aliquem actum supernaturalem imperari ab actu naturali, non posset id admitti respectu actûs fidei ob dictas rationes; ùt patebit consideranti.

Ad confir. dist. ma. Isti habitus præcederent habitum fidei, hoc est, pro priori ad ipsum infunderentur. neg. ma. hoc est, elicerent, si adsint, suos actus, antequam suos actus eliciat habitus fidei. conc. ma. & dist. sic mi. neg. cons. Judicium illud potest procedere à prudentia infusa: pia affectio autem à speciali habitu, quem probavimus *n. 526.* Non autem est necesse, ut isti habitus infundantur pro priori, vel temporis, vel naturæ, ad habitum fidei; nam, quando non adest habitus fidei, etiam non adest habitus charitatis, consequenter nec habitus morales: debéntque tunc illi actus elici per auxilium omnipotentiæ extrinsecè applicatæ, sicut & ipse actus fidei.

Postquam autem hi actus, nempe judicii practici, & piæ affectionis, eliciti fuerunt, per auxilium omnipotentiæ extrinsecè applicatæ, tanquam dispositiones, jam potest habitus fidei pro priori ad illos habitus infundi; tanquam finis eorum: quamvis isti dein priùs exerceantur. Alii addunt, quòd SS. Patres, quando dicunt, fidem omnium primam infundi, intelligi debeant de habitu fidei moraliter sumpto, pro complexo omnium, ad actum fidei eliciendum requisitorum quod complexum involvit etiam habitus piæ affectionis, & prudentiæ elicitivæ judicij prævii.

699. Quæri hîc etiam solet, an species rememorativæ, relictæ ab actu fidei, sint supernaturales. Hanc quæstionem jam tetigi *n. 44. & sequentibus.* Si vis dicere supernaturales, rationem habes *n. 45.* allatam. Si vis eas dicere naturales, dic, actionem quidem productivam istarum specierum, cùm essentialiter dependeat ab actibus supernaturalibus, debere esse supernaturalem: at non propterea etiam debere esse supernaturales ipsas species, quæ distinguuntur ab actione; nec enim implicat, effectum inferiorem naturalem produci ab actione supernaturali; licèt non vicissim actio inferior naturalis possit

possit producere effectum supernaturalem.

Accedit, quòd posito actu fidei, cùm hic simul sit vitalis debeatur naturæ agenti, scilicet intellectui, aliqua species ipsius, ut possit actûs illius, non quidem tanquam supernaturalis, sed tamen tanquam cognitionis vitalis, recordari, & rationem de eo reddere, ac actiones suas regere &c: ergo videtur debere dari aliqua species, quæ sit intrinsecè naturalis, licèt præsuppositivè supernaturalis: & eodem modo loquendum est de speciebus rememorativis aliorum actuum supernaturalium. An autem præter has species naturales debeant etiam admitti aliquæ supernaturales, tu ipse libratis rationibus decerne. Videri etiam potest Lugo *de fide disp. 9. sec. 4. n. 76. §. infero 2do.*

700. Quæri ulteriùs potest, unde actus fidei desumat suam supernaturalitatem, an tantùm ab habitu, & gratia, à quibus certò habet supernaturalitatem: an verò etiam ab objecto formali, seu revelatione, ità, ut nullus actus naturalis possit tanta firmitate revelationem attingere, quanta eam attingit actus supernaturalis fidei. Hoc secundum volunt Suarez *l. 2. de necessitate gratiæ. c. 11. n. 8.* (ubi citat pro se etiam S. Thomam) & alii. At Lugo *de fide disp. 9. sec. 1. per totam* negat, saltem de actu supernaturali in genere, eum absolutè necessariò debere trahere supernaturalitatem ab objecto formali; quamvis dein *n. 18.* dicat, actus saltem voluntatis supernaturales, differre semper ratione motivi: rémque hanc explicat, ùt nos explicavimus *n. 31.* de objecto virtutum moralium, quæ ibi videri possunt. Ab actu fidei Theologicæ videtur Lugo præscindere, & nos etiam præscindimus; nec enim lubet, quæstionem hanc valde speculativam, nec necessariam, ulteriùs examinare: præsertim, cùm potiùs spectet ad tractatum *de gratia.* Videri possunt citati auctores, sufficit nobis, actum fidei certò habere supernaturalitatem ab habitu, & gratia.

ARTICULUS III.

Quomodo Habitus Fidei se habeat ad Gratiam Sanctificantem.

701. Dico 1. Habitus fidei probabiliùs nunquam infunditur ante gratiam. ità Lugo, Ripalda, Arriaga, Haunoldus *l. 3. tr. 1. c. 9. contr. 1. n. 419.* & alij: atque etiam S. Thomas *1. 2. q. 62. a. 4. in corp.* ubi docet, habitus Theologicos simul infundi, quamvis actus fidei præcedat actum spei, & charitatis. item *3. p. q. 85. a. 6. in corp.* ubi ait, virtutes connexas omnes simul incipere in anima. Prob. conclusio 1. Ex Concilio Viennensi *Clementin. de summa Trinit. c. 1.* item ex *C. Majores. de baptismo.* citatis *n. 23.* habetur, parvulis infundi virtutes, ex virtute baptismi: ratio autem affertur; quòd eæ virtutes infundantur adultis, & eadem sit generalis efficacia meritorum Christi, quæ per baptismum applicantur parvulis, & adultis: atqui, si adultis jam infunderetur habitus fidei ante baptismum, seu antequam reciperent gratiam, ob elicitum priùs actum fidei, mala esset argumentatio ab adultis ad parvulos; quia isti non possunt elicere actum fidei: ergo. Confir. Adulti non possunt recipere gratiam ante elicitum actum fidei: imò neque statim cum actu fidei; quia adhuc requiritur, vel contritio, vel sacramentum: ergo, si posito actu fidei statim infunderetur habitus fidei, tunc iste semper infunderetur adultis ante gratiam, & ante baptismum: hoc autem dici non potest: ergo. prob. subsumpt. Papa, & Concilium supponunt, habitum fidei etiam adultis infundi per baptismum in re, vel saltem in voto susceptum: ergo.

702. Probatur 2. Tridentinum *sess. 6. c. 7.* sic definit: *Unde in ipsa justificatione, cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo per JESum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem:* ergo istæ simul cum justificatione, seu gratia, infunduntur. Loquitur autem Concilium de habitibus; nam ait, hanc fidem, ex Apostolica traditione, catechumenos petere ab Ecclesia: non autem petunt fidem actualem, quam jam ante baptismum afferunt: ergo habitualem. Ex quo etiam confirmatur sententia nostra; quia, si hanc, id est, fidem habitualem catechumeni petunt, ea non jam ob actum fidei præcedentem infunditur ante baptismum, in quo infunditur gratia.

Dicere autem illud *simul* significare, non simultatem temporis, aut naturæ, sed tantùm simultatem omnium trium virtutum, hoc est, ut nulla non infundatur, est sensum sinè necessitate torquere: & licèt juxta aliquos debeat ità explicari illud Ecclesiastici *18. v. 1. Qui vivit in æternum, creavit omnia simul* (eoquòd aliter non videatur posse esse verus hic textus in sensu literali) non tamen sinè necessitate (qualis circa verba Tridentini nulla est) debet, aut potest particula *simul* semper ità explicari; alias, siquis ab uno Episcopo, servatis interstitiis, successivè recepisset omnes ordines, posset dici, eos simul accepisse. Sed nec dici potest, Tridentinum tantùm loqui de ordinariè contingentibus; nam propositio indefinita in materia dogmatica æquivalet universali: dein juxta adversarios neque ordinariè infunderetur fides post gratiam, imò nunquam adultis, ùt patet ex dictis *n. præcedenti.* Neque tandem dici potest, Concilium loqui tantùm de fidei augmento; nam eodem modo loquitur de fide, ac charitate: at non loquitur de augmento, sed de prima infusione charitatis: ergo.

703. Dico 2. Habitus tamen fidei manet in peccatore sinè gratia, si is non incidat in hæresin. ità Tridentinum *sess. 6. c. 15.* ubi docet, per infidelitatem fidem amitti: non verò per quodcunque aliud peccatum, quo tamen amittitur gratia, ùt ibidem habetur. Licèt autem ibi Concilium non utatur termino *habitus*, loquitur tamen de isto, seu de fide habituali, ùt patet ex contextu; quia Concilium semper loquitur de habitu capitibus antecedentibus, ùt iterum

patet,

patet ex dictis *n. præcedenti*. Eadem conclusio quoad 1. partem desumitur ex omnibus illis S. Scripturæ locis, quibus probatur, fidem esse posse sinè charitate, quæ vide apud Bellarminum *tom. 4. contr. 3. general. 2. princip. l. 1. de justificatione c. 15.* sic *Joannis 12. v. 42. Ex principibus multi crediderunt in eum: sed propter Pharisæos non confitebantur, ut è Synagoga non ejicerentur; dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam DEI. & Jacob. 2. v. 20. Fides sinè operibus mortua est.*

Obiter hîc addo, etiam manere in peccatore spem. Probatur hoc auctoritate omnium Theologorum, & paritate à fide desumpta. Excipe tamen, nisi quis desperet, aut infidelis fiat; nam desperatio, utpote strictè opposita spei, istam destruit: infidelitas autem, ut dictum est, destruit fidem: cùmque fides sit fundamentum spei, illâ destructâ, etiam ista destruitur.

704. Quæri ulteriùs potest, an habitus fidei (& idem est de spe) maneat in peccatore, ex natura rei, sive juxta exigentiam ipsius habitûs: an verò præcisè ex libero decreto conservetur à DEO, contra, vel supra suam exigentiam. Hoc secundum asserit Lugo *de fide disp. 16. sec. 2. n. 29.* ex ea ratione, quam ponit *n. 26.* scilicet, gratiam esse naturam in ordine superno, & habitus esse ejus potentias: potentias autem non manere destructâ earum naturâ, sicut non manent potentiæ, auditiva, visiva &c. destructâ naturâ animalis. Addit tamen, non propterea miraculosè fidem conservari; cùm hoc fiat ex lege universali, à DEO, justis de causis, contra, vel supra exigentiam habituum statuta.

Ripalda econtra, & alii dicunt, fidem connaturaliter in peccatore fideli manere. Ajunt hi auctores, quòd, licèt non omnes potentiæ, quæ non possunt connaturaliter produci absque natura eas exigente, possint manere istâ destructâ, tamen possint manere aliquæ destructâ naturâ: sic ajunt, virtutem germinandi, quæ est potentia grani, manere in grano emortuo: sed hoc exemplum vim non habet apud eos, qui admittunt vitam seminum. Negari tamen non potest, quòd maneant in cadaveribus destructâ animâ potentiæ aliquæ producendi certos effectus, ut patet in herbis: quos effectus, si etiam attribuas formis partialibus, dici poterit, has ipsas formas esse in aliquo sensu potentias animæ subordinatas. Sed neque debet esse omnimoda paritas, inter veré, & strictè dictam naturam, ejúsque potentias, ac inter tantùm quasi naturam, ejúsque quasi potentias; potuit enim DEUS pro libitu producere habitus fidei, & spei, cum tali, vel alia exigentia: quid autem fecerit, est satis incertum,

quamvis neutri sententiæ negare
velim suam probabilitatem.

ARTICULUS IV.

Solvuntur Objectiones.

705. OB. 1. contra 1. conclusionem. Habitus fidei conservatur sinè gratia: ergo etiam sinè illa producitur. Confir. 1. Tridentinum *sess. 6. c. 8.* ait: *Fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis*: ergo debet infundi habitus fidei ante justificationem, seu gratiam. Confir. 2. Qui accedit cum actu fidei ad baptismum, sed tamen cum aliquo peccato, e.g. luxuriæ, licèt non recipiat gratiam, tamen recipit characterem, & fidem: ergo fides recipitur ante gratiam. Resp. conc. ant. neg. cons. Ratio responsionis desumitur partim ex dictis *num. præced.* partim ex rationibus conclusionis: insuper in plurimis patet, plus requiri ad primam productionem, quàm tantùm ad conservationem rei.

Ad 1. confir. neg. cons. Tridentinum ibi loquitur de fide actuali, ut patet vel ex eo; quia dicit, nec fidem, nec opera mereri justificationis gratiam: ergo loquitur de fide, quæ saltem genericè accepta, potest esse meritoria: hæc autem est actualis, non habitualis: adeóque ex illis verbis nequit inferri, quòd debeat infundi habitus fidei ante justificationem. Ad 2. confirm. neg. ant. cum Lugone *de fide disp. 16. sect. 2. n. 22.* non enim ponitur sufficiens dispositio ad unum habitum, nisi ponatur ad omnes, nec habemus sufficiens fundamentum ex Scripturis, vel Conciliis, adstruendi in tali casu efficaciam baptismi dimidiatam, in ordine ad habitum, sicut ad characterem.

706. Ob. 2. Tridentinum *sess. 6. c. 7.* ait: *Nam fides, nisi ad eam spes accedat, & charitas, neque unit perfectè cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit*: ergo fides debet priùs infundi; alias spes, & charitas, non possent accedere. Confir. 1. Hæreticus, quando accedit ad fidem, dicitur jam fidelis, antequam justificetur: ergo jam habet habitum fidei. Confirm. 2. S. Thomas *2. 2. q. 6. a. 2. ad 3.* ait: *Quod ille, qui accipit à DEO fidem absque charitate, non simpliciter sanatur ab infidelitate*: ergo fides infunditur absque charitate.

Resp. neg. cons. Per *accedere* Tridentinum tantùm intelligit *conjungi*; aliàs nunquam, neque parvulis possent simul infundi istæ tres virtutes; quia, si simul infunderentur, non accederent spes, & charitas ad fidem, quod tamen Tridentinum requirit ad justificationem; unde per accessum intelligitur tantùm conjunctio: estque hic modus loquendi frequens: sic dicimus, sapientiam non esse valde æstimandam, nisi accedat pietas. Ad 1. confir. neg. cons. Luxuriosus, si det eleemosynam, dicitur misericors: quin tamen habeat habitum infusum misericordiæ; quare terminus *fidelis* potest significare

gnificare, vel habentem habitum fidei, vel habentem actum fidei moraliter perseverantem: & in hoc secundo sensu talis hæreticus dicitur fidelis.

Ad 2. confir. neg. cons. S. Doctor loquitur de fide actuali, quam DEUS donat peccatori infideli, dum cum eo per auxilium extrinsecum concurrit ad actum fidei, ut colligitur ex toto illo articulo, & vel maximè ex illis, quæ eodem loco habet, nempe per solam fidem non sanari hominem simpliciter; *quia non removetur culpa præcedentis infidelitatis*: sed tantùm sanari secundùm quid, *ut scilicet cesset à tali peccato*, seu actu peccati; nam statim addit: *Hoc autem frequenter contingit, quòd aliquis desistat ab uno actu peccati, etiam DEO hoc faciente, qui tamen ab actu alterius peccati non desistit, propria iniquitate suggerente: & per hunc etiam modum datur aliquando homini à DEO, quòd credat*: ergo loquitur Angelicus de cessatione ab infidelitate actuali, seu de actu fidei: quem actum etiam significat ipsa vox *credere*. Quando autem huc afferuntur textus S. Augustini, citati *n. 621.* ipsi quoque explicari possunt de fide actuali.

707. Ob. 3. Gratia requirit aliquam dispositionem in subjecto: ergo ante illam prior infunditur fides. Confir. Si fides, & spes, dependent à gratia, non est assignabilis ratio, cur præ habitibus moralibus in peccatore conserventur: sed debet dari ratio: ergo. Resp. retorq. argum. ergo etiam habitus pœnitentiæ infunditur ante gratiam; quia etiam aliqua pœnitentia prærequiritur. In forma dist. ant. gratia requirit aliquam dispositionem actualem. conc. ant. habitualem. neg. ant. & cons. Dispositio autem ista, sive actus fidei, aut aliarum virtutum, non procedunt ab habitu, sed ab auxilio extrinseco, sicut etiam actus contritionis, si eliciatur à peccatore.

708. Ad confir. iterum retorq. argum. Si habitus fidei, & spei, non dependent à gratia, cur dependent alii? scilicet talis est voluntas DEI, quæ innotescit nobis sufficientissimè ex Tridentino. In forma. dist. ma. non est assignabilis ratio, distincta à voluntate DEI, quæ nobis certò sit cognita. om. ma. quæ saltem probabiliter sit nobis cognita. neg. ma. & dist. sic mi. neg. cons. Per se sufficeret sola voluntas DEI: potest tamen adhuc alia assignari ratio probabilis, ex eo, quòd habitus fidei, & spei, sint quasi fundamenta vitæ spiritualis, & eorum actus maximè necessarii, quòdque DEUS ex sua misericordia noluerit, hominem spoliare omni dono superno: sed voluerit, ei hos habitus relinquere, nisi specialiter, per peccata immediatè opposita, eos demereatur. Cùm autem habitus piæ affectionis etiam necessarius sit ad actus fidei, putant Lugo *disp. 16. de fide sect. 3. n. 44.* & Haunoldus *t. 3. tr. 1. c. 9. n. 431.* etiam eundem in peccatore manere: imò & habitum elicitivum judicii practici supernaturalis de credibilitate revelationis: quod quidem valde probabile est: sed non ità certum, ùt certum est manere habitus spei, & fidei, de quibus id est de fide ex Tridentino. Contra 2. conclusionem non est, quod à Theologis objiciatur. Jam quæstionibus hucusque agitatis affinis est quæstio de subjecto habitûs fidei: ex cujus occasione etiam statim agendum, de subjecto spei, & charitatis; tum ne plura hîc dicenda, alibi iterum repeti necesse sit; tum ut discrimen inter habitus Theologicos hac in re clarìus notetur.

QUÆSTIO III.

De Subjecto Habitûs Fidei.

ARTICULUS I.

In quibus Subjectis dentur Habitus Fidei, Spei, aut Charitatis.

709. DIco 1. Habitus charitatis datur in omnibus justis, viatoribus, & comprehensoribus, etiam ipso Christo Domino: non autem in graviter peccantibus. ità certissima omnium. Prob. 1. p. conclusionis. Inprimis si supponatur, habitum charitatis (ùt aliqui volunt) esse identificatum cum gratia sanctificante, tunc clarum est, quòd sic in omnibus justis, in quibus omnibus est ea gratia, utpote forma denominans justos: cùmque Christus Dominus etiam habeat gratiam sanctificantem, ejusdem speciei cum nostra, etiam in ipso erit habitus charitatis.

Si autem supponatur (ùt plures volunt) habitum charitatis esse distinctum à gratia, tamen negari non potest, quòd ipse ex lege DEI sit semper connexus cum gratia, & cum ea in justificatione infundatur, ùt docet Tridentinum *sess. 6. c. 7.* his verbis: *Unde in ipsa justificatione, cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo per JESUM Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem.* Intelligitur autem charitas habitualis; nam hæc ibidem dicitur justificatis inhærere: hoc est, in ipsis tamdiu manere, donec peccato gravi expellatur: ergo iterum, ubi datur gratia, scilicet in omnibus justis, datur etiam habitus charitatis, cum ea connexus, & cum eadem infusus: cùmque, ùt jam dictum, Christus Dominus habeat etiam gratiam sanctificantem, quamvis longè intensiorem, tamen ejusdem speciei cum nostra, quæ est radix habituum supernaturalium, habet etiam similem habitum charitatis, uti omnes concedunt.

710. Hic autem habitus charitatis non cessat in Beatis, seu comprehensoribus (uti cessat fides, & juxta multos etiam spes) nam in cœlo quoque charitas potest elicere suos actus amoris, ubi tamen fides suos actus non potest elicere: neque etiam spes juxta eos, qui eam in Beatis negant permanere. Hinc de charitate dicit Apostolus *1. Corinth. 13. v. 8. Charitas nunquam excidit*: quæ verba

SS. Patres citandi *n. 713.* & interpretes, communiter explicant in hunc sensum, quòd charitas nunquam cesset, nisi peccato gravi destruatur: & hinc nec in cœlo desinat, ubi peccato locus non est: imò Estius *in hunc locum* ait, hunc sensum palam ostendi ex subsequentibus donis, quæ ibi dicuntur cessare.

Probatur jam 2. pars conclusionis, scilicet, quòd charitas non maneat in ullo graviter peccante. Concilium Tridentinum *sess. 6. c. 15.* sic definit: *Asserendum est, non modò infidelitate, per quam & ipsa fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quamvis non amittatur fides, acceptam justificationis gratiam amitti.* Jam huic justificationis gratiæ est annexus, saltem ex lege DEI, habitus charitatis, ùt suprà dictum: ergo iste habitus unà cum illa gratia amittitur: & hanc sequelam ex his verbis deducunt omnes Theologi post Tridentinum: & qui priores fuerunt, idem etiam jam ante Tridentinum docuerunt.

711. Dico 2. Habitus fidei, & spei, dantur in quolibet puro homine justo, & viatore, donec per peccatum ipsis contrarium expellantur. Dico 1. *puro homine;* nam aliter loquendum est de Christo Domino, qui, ùt paulò pòst dicemus, nec habitum fidei, nec spei habuit. Dico 2. *viatore*; quia de Beatis postea loquemur. Conclusio est certissima, & prob. Tridentinum citatum *n. 709.* dicit, hos habitus infundi in justificatione, adeóque dari in justis: Addit dein *sess. 6. c. 15.* fidem non amitti quocunque gravi peccato: ergo multò magis sentit, eam manere in omni justo: & par est ratio de spe. Accedit, quòd isti habitus, uti & habitus aliarum virtutum, ex natura sua sint permanentes, nisi à contrario expellantur: ergo.

712. Quod jam spectat ad expulsionem, seu destructionem istorum habituum, docet Tridentinum *sess. 6. c. 15.* (verba dedimus *n. 710.*) fidem non destrui, quovis peccato, sed tantùm infidelitate, quæ est ipsi directè contraria: & à paritate rationis inferunt communissimè auctores, etiam spem non destrui, nisi vel destructa fide, cui quasi fundamento innititur, vel admissâ desperatione, quæ spei immediatè contraria est. Quod verò attinet ad reliquos habitus virtutum supernaturalium, docent communissimè auctores, eos, cùm radicentur in gratia sanctificante, cum ista etiam destrui per quodvis mortale peccatum.

Cùm autem hæc res potissimùm decidenda sit ex auctoritate, ex qua nobis innotescere debet voluntas DEI, volentis potiùs producere habitus talis naturæ, aut essentiæ, quàm alterius, ideo hic ipse consensus communissimus authorum est optimum argumentum, & solida probatio. Quare autem DEUS voluerit, relinquere homini peccatori, non quidem alias virtutes, attamen fidem, & spem, ratio præcipua est ipsius benignissima voluntas, qua noluit hominem, quamvis peccantem, privare primis quasi radicibus conversionis, per quas nempe fit primus motus præparationis ad justificationem, de qua præparatione agit Tridentinum *sess. 6. c. 6.*

713. Dico 3. Habitus fidei non datur in Beatis (& par est ratio de Christo Domino adhuc vivente; cùm hic nunquam fuerit tantùm viator, sed semper simul comprehensor, hoc est, gaudens visione beatifica DEI) ità communis. Prob. S. Paulus *1. Corinth. 13. v. 9.* ait: *Ex parte enim cognoscimus, & ex parte prophetamus: cùm autem venerit, quod perfectum est, evacuabitur, quod ex parte est:* id est imperfecta cognitio fidei cessabit. & infrà *v. 12. Nunc cognosco ex parte, tunc autem cognoscam, sicut & cognitus sum: nunc autem manent fides, spes, charitas.* Ubi per particulam *autem* videtur Apostolus innuere diversitatem statûs viæ, in qua manent tria hæc, à statu patriæ, in qua manet sola charitas: de qua scilicet jam dixerat *v. 8. Charitas nunquam excidit:* unde S. Hieronymus *in 1. ad Cor. c. 13. & in hæc verba* ait: *Charitas nunquam excidit, hoc est, ipsa sola permanet in futuro.* & S. Chrysostomus *homil. 34. in c. 13. ep. 1. ad Cor. & hunc locum*, docet, Apostolum extollere charitatem supra fidem; eoquòd ista semper duret, imò post mortem in futuro crescat. Idem docent SS. Augustinus, Anselmus, & alii.

Ratio autem est; quia obscuritas fidei, licèt stet cum evidentia in attestante, seu cum evidentia aliqua abstractiva, de existentia testimonii Divini: non tamen stat cum evidentia intuitiva, seu clara visione beatifica ipsius testimonii Divini in se, ùt sumitur ex illo *2. Petri 1. v. 19.* ubi fides vocatur *lucerna lucens in caliginoso loco, donec dies elucescat, & Lucifer oriatur*: hoc est, donec dies visionis beatificæ adveniat, quo cesset fides: sicut nempe lucerna extinguitur die illucescente. Hinc, licèt Beati non omnia viderent in Verbo; quia tamen vident intuitivè ipsam authoritatem Divinam, seu testimonium DEI, non haberent ampliùs objectum formale, prout requiritur ad fidem: adeóque nec illa, quæ in authoritate, seu testimonio DEI clarè viso viderent, possent strictè loquendo credere, seu actum fidei circa ea elicere.

Quare, cessante fine habitûs fidei, cessat etiam ipse habitus; unde, quando de Christo Domino dicitur *Isa. 11. v. 5. Et erit justitia cingulum lumborum ejus: & fides cinctorium renum ejus*: per fidem non intelligitur habitus fidei Theologicæ, sed fidelitas, ùt habet Cornelius *in hunc locum Isaiæ*: vel intelliguntur ipsi fideles, qui Christum, tanquam suum servatorem, honoris causâ circumdabunt, ùt habet idem Cornelius *ibidem*, & Melchior Canus *de locis Theol. l. 12. c. 13. resp. ad 1.* An etiam cesset in cœlo pia affectio, quæ, cùm sit habitus voluntatis, possitque elicere alios actus, saltem secundarios, e. g. gaudii de actibus fidei, in via elicitis, nolim divinare. vide Arriagam

gam, & præsertim Cardinalem de Lugo *de fide disp. 17. sec. 3. à n. 45.*

714. Dico 4. Habitus fidei etiam non manet in damnatis, aut dæmonibus. ità communis, & verissima cum S. Dionysio *de Divin. nomin. c. 4. post medium* ubi docet, dæmones carere omnibus donis Divinis, tam secundùm habitum, qùàm secundùm operationem; sic enim ait: *In quo enim, obsecro, malos fieri dæmones dicimus, nisi in vacatione* (hoc est evacuatione, seu privatione) *Divinorum bonorum, habitûs, & operationis?* S. Augustinus quoque *de civitate DEI. l. 9. c. 21.* ait, dæmones non cognovisse DEUM per lumen, quod illuminat fideles, sed per alia Divinæ virtutis effecta, & signa occultissima &c.

Quare dæmones quidem, & etiam Angeli beati, dum adhuc erant viatores, habuerunt habitum fidei, ùt docet S. Thomas *2. 2. q. 5. a. 1. in corp.* ex ea ratione; quòd non sint creati in puris naturalibus, nec statim facti beati: adeóque etiam debuerint habere fidem in intellectu, & spem in voluntate. Cui rationi accedit etiam ista, quòd Angeli debuerint posse mereri, captivando suum intellectum, & credendo: maximè cùm spirituales essent, nec patiendo meriri possent. Attamen tam boni, quàm mali Angeli, postea habitum fidei non retinuerunt; dæmones enim fuêre illo privati, sicut homines damnati: Angeli beati eum cum visione beatifica commutârunt.

Ratio autem conclusionis, tam quoad dæmones, quàm quoad homines, seu quod tam dæmones, quàm homines damnati habitum fidei perdant, ex Cardinali de Lugo *de fide disp. 17. sec. 2.* est hæc. Habitus fidei non potest elicere actum suum, nisi præcedat donum illustrationis supernæ, quo carent dæmones, & homines damnati: & consequenter habitus fidei esset in ipsis omnino otiosus; cùm tamen ipse, utpote operativus, detur in ordine ad actus. Aliud est de charactere baptismi, qui, cùm operativus non sit, sed tantùm sit signum protestatis, habet adhuc semper finem in damnatis: cùmque cedat in majorem damnatorum confusionem, potest in ipsis manere, etiamsi supernaturalis sit; nam spoliantur quidem damnati plurimis bonis supernaturalibus, at non omnibus iis, quæ cedunt in majorem ipsorum confusionem, & tormentum.

715. Dico 5. Habitus fidei adhuc manet in animabus purgantibus. ità communis contra Hurtadum ferè solum, qui tamen etiam tantùm dubitat, vel inclinat in oppositum. Prob. Inprimis, etsi illæ animæ haberent evidentiam in attestante, cùm tamen nondum habeant visionem beatificam, possent adhuc ex dictis *n. 459.* elicere actum fidei. Dein, ùt rectè ait Lugo *de fide disp. 17. sec. 3. n. 49.* animæ illæ non videntur habere de omnibus objectis, vel de omni revelatione, evidentiam in attestante, licèt habeant de aliquibus; nam eorum status, cùm sit pœnosus, non excludit obscuritatem &c. Adde S. Paulum *2. Corinth. 5. v. 7.* de omnibus peregrinantibus dicere: *Per fidem enim ambulamus, & non per speciem*: ergo peregrinantes habent fidem: atqui animæ purgantes adhuc sunt peregrinantes: ergo. Quòd autem Apostolus dicat, existentes in corpore peregrinari, non obest; nam animæ purgantes, etsi extra corpus sint, tamen peregrinantur; nam revera necdum sunt in termino, sed ad illum tendunt, quod est peregrinari.

716. Dico 6. In Beatis non datur actus spei primarius. ità Suarez *de spe disp. 1. sec. 8. n. 5.* Haunoldus *l. 3. tr. 2. controv. 5. n. 508.* & alii. Probatur. Actus primarius spei tendit in DEUM ùt bonum nobis, & possidendum à nobis, seu est desiderium fiduciale DEI ùt possidendi: sed talis actus non datur in Beatis: ergo. ma. est probata suprà *n. 7.* mi. prob. Licèt concedatur, quòd actus spei non necessariò excludat possessionem boni sperati pro eodem tempore, sed tantùm pro eodem signo naturæ, ùt patet in Angelis, qui, ùt diximus *tr. de Angel. n. 114.* in primo instanti se actu disposuerunt ad gratiam, adeóque etiam potuerunt se disponere, consequenter etiam potuerunt à DEO sperare auxilia, & eodem instanti ea recipere, atque iis cooperari, & sic gratiam consequi: licèt, inquam, hoc concedatur, tamen actus spei primarius excludit possessionem ultimi finis; quia cum possessione ultimi finis, sive cum beatitudine, aut visione beatifica, non potest stare actus fidei, necessariò pro priori naturæ prælucens ad actum spei: consequenter neque potest stare ipse actus spei: ergo. Secundò, quando res jam est visa ùt priùs possessa, non ampliùs desideratur ùt possidenda: & in hoc sensu debet saltem accipi illud Apostoli *ad Rom. 8. v. 24. Quod videt quis, quid sperat?* atqui per visionem beatificam videtur DEUS jam possessus per ipsam visionem, & amorem necessariò ex ista consequentem: ergo non ampliùs desideratur ùt possidendus. Quæ ratio saltem probat, quòd pro sequentibus instantibus non possit dari actus spei primarius. Si autem Beati alia sperarent, distincta à DEO, & non simul DEUM, sive, si sperarent alia, non ùt media ad consequendum DEUM, sed ità, ut hunc non sperarent, aut desiderarent, talis actus non esset actus spei Theologicæ, sed spei moralis: qui actus spei moralis potest manere in Beatis.

717. Dico 7. An in Beatis detur habitus spei, est satis incertum. Gormaz, Esparza, Torres, & alii nonnulli apud Arriagam *tom. 5. tract. de spe disp. 28. sec. 3. n. 29.* negant: econtra affirmant Suarez, Oviedo, Haunoldus, & Arriaga, qui addit, hanc esse communiorem: ego nolim divinare; nam, cùm actus primarius, vel proprius, à quo spes dicitur sperare, dari non possit, videtur neque habitus spei dari. Econtra ait Suarez, sufficere, si spes possit elicere actus secundarios, e. g. amorem, vel gaudium concupiscentiæ, de ipso DEO ùt nobis bono jam possesso. Sed fortè iterum opponi potest, ad

essentiam actûs spei pertinere, ut res nondum sit possessa: & gaudium de re referri ad alium habitum. Verum reponere potest Eximius, non debere multiplicari habitus sinè necessitate: & hinc non admittendum distinctum habitum, elicitivum illius gaudij, & amoris: præsertim, cùm hic habitus deberet primùm infundi in cœlo (sicut scilicet loco habitûs fidei infunditur lumen gloriæ) cùm in statu viæ gratis admitteretur ille habitus; cùm nullum actum elicere posset: & hinc melius dici, quòd ipse habitus spei possit elicere illos actus gaudij, & amoris: sicut castitas non tantùm potest elicere actum castitatis, qua vincit tentationem: sed etiam potest de eadem victoria gaudere: quo admisso melius dicetur, manere in cœlo habitus spei, quàm alius novus infundi.

Sic etiam aliqui admittunt, manere in Beatis habitum pœnitentiæ: non, ut eliciat dolorem, cujus Beati sunt incapaces, sed tantùm aliqualem retractationem. Nec Suarezio, aut etiam his auctoribus, objici potest, sic etiam in Beatis posse manere habitum fidei; nam fides semper involvit in suis actibus imperfectionem obscuritatis, incompossibilem cum visione beatifica; cum qua tamen nihil incompossibile involvit hic actus secundarius spei &c.

Sed replicat Gormaz *de spe n. 5.* atque ait, Beatos ordinariè gaudere de beatitudine sua, potiùs ùt bona DEO per charitatem, & rarò gaudere de illa, ùt bona sibi per concupiscentiam; unde ad hos actus, rarò elici solitos, non esse necessarium habitum, qui tantùm datur ad actus frequentes. Idem addit, non esse paritatem ab aliis habitibus, qui gaudere possunt de suo bono; nam illi non requirunt, ad suum actum eliciendum, futitionem sui objecti, uti requirit spes. Ego, ùt jam dixi, nolim divinare, neque de habitu spei, an maneat in Beatis, neque de habitu pœnitentiæ. Videri potest Suarez *de virt. Theol. tr. 2. de spe disp. 1. sec. 8. n. 5.* Gormaz *loc. modò cit.* Haunoldus *l. 3. tr. 2. n. 508. & seq.* Arriaga *tom. 5. tr. de spe. disp. 28. sec. 3. n. 29. & seq.*

De Christo Domino tamen videtur mihi valde probabile, eum non habuisse habitum spei Theologicæ; cùm enim nunquam primarium ejus actum elicere potuerit, utpote semper comprehensor, non debuit ipsi habitus ille infundi, propter actus tantùm secundarios; unde, quæ Christus desideravit, per alium habitum desideravit: qualiscunque is fuerit. Quare, quando psalmista *psal. 21. v. 10.* in persona Christi DEUM alloquitur, dicens: *Quoniam tu es, qui extraxisti me de ventre: spes mea ab uberibus matris meæ:* vox *spes* non significat habitum, ùt patet: neque spem objectivam, seu bonum speratum, sive DEUM, in quem tendat Christus, per actum spei, seu desiderium; nam possessor boni non desiderat illud: sed significat fiduciam, seu objectum fiduciæ, sive DEUM auxiliatorem; unde Jacobus Jansonius *in psalterium* hunc locum ità interpretatur: *Fiducia, felicitas, robur meum:* & Canus *de locis Theol. l. 12. c. 13. resp. ad 2.* ait: *Dicitur enim DEUS spes Christi; quia in DEO erat fiducia ejus, non in homine. Item, quia multa etiam à DEO sperabat, quamvis non speraret gloriam animæ.* Aliud est in Beatis; nam, cùm isti in vita spem habuerint infusam, in ordine ad actum primarium, quem tunc potuerunt elicere, potest fortè facilius admitti, quòd idem in ipsis permanserit, quàm quòd novus infusus fuerit.

718. Dico 8. In animabus purgantibus datur habitus, & actus spei. ità communis cum S. Thoma. Prob. Istæ animæ habent fidem, ùt probatum *n. 715.* & necdum possident DEUM, nec vident eum (ne objiciatur illud Apostoli *ad Rom. 8. v. 24. Quod videt quis, quid sperat?*) ergo possunt DEUM possidendum sperare. Dein certitudo de re consequenda, vel etiam evidentia, non opponitur spei, ùt rectè ait Gomaz *de spe n. 12.* quia, non obstante ea evidentia, tamen res necdum est possessa, & desideratur, quamvis cum majore fiducia. Quod enim Arriaga dicit *tom. 5. tr. de spe disp. 28. sec. 2. n. 20.* nempe arduitatem spei esse incertitudinem, non est verum; longè enim melius dicitur, arduum esse idem, ac difficile: & præsertim arduum esse, quod nostris viribus solis non est obtinibile, ùt docet S. Thomas. *2. 2. q. 17. a. 1. in corp.* & *a. 5. ad 4.* atque admittit Suarez *de virt. Theol. tract. 2. de spe disp. 1. sec. 3. n. 2.* itémque docet Gormaz *tract. de spe. n. 11.* Et hoc arduum requiritur ad spem Theologicam; si enim aliquid est obtinibile solis nostris viribus, non est arduum, ùt requiritur ad spem: sed ùt requiritur ad magnanimitatem, prout docet Angelicus *ibidem a. 5. ad 4.* Hæc autem tota arduitas sinè omni incertitudine datur in consequendo DEO, vel beatitudine, respectu animarum purgantium: adeóque datur arduitas ad spem omnino sufficiens.

719. Dico 9. In Angelis, dum adhuc erant viatores, etiam dabatur habitus spei. ità communis. Ratio est clara; nam habuerunt fidem, ùt dictum *n. 714.* nec tum jam DEUM possederunt, sed tamen ad eum possidendum creati fuerunt: ergo potuerunt eum desiderare: & quidem, cùm habuerint auxilia à DEO sufficientissima, potuerunt etiam de eo consequendo habere magnam fiduciam: quod est formalissimè sperare. An autem Angeli beati, postquam in termino sunt statuti, retinuerint habitum spei, an non, determinandum est ex eo, quod asseritur de aliis Beatis; si enim in aliis Beatis datur adhuc habitus spei, etiam dabitur in Angelis: si autem in aliis Beatis non detur, neque dabitur in sanctis Angelis.

In dæmonibus verò, & animabus damnatis, spes nulla remanet; cùm enim dæmones, & animæ damnatæ, non habeant fidem, nec ullam aliam illustrationem supernaturalem: insuper etiam certi sint, se in æternum nihil boni impetraturos, ex duplici capite non possunt ullum actum spei elicere: consequenter in iis habitus spei esset omnino otio-

otiosus, & superfluus: adeóque non manet. Quin imò habitus spei destruitur in peccatore, in statu viæ desperante: quantò magis destruetur in æternum desperatis in termino?

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

720. OB. 1. contra 4. conclusionem. *Jacob. 2. v. 19.* dicitur: *Dæmones credunt, & contremiscunt:* atqui ibi est sermo de vera fide supernaturali: ergo. prob. mi. Apostolus supponit, fidem dæmonum esse talem, qualis est fides Christianorum, quæ est supernaturalis; aliàs malè inferret, ex inutili fide dæmonum sinè operibus, etiam inutilem esse fidem Christianorum sinè operibus: ergo. Resp. 1. cum quibusdam apud Lugo *de fide disp. 17. n. 11.* illud *credunt* significare idem, ac *crediderunt*: scilicet, dum erant in via, non autem postea; est enim apud Hebræos modus familiarissimus, ponendi unum tempus pro alio: sic illud *Luc. 7. v. 47. Cui autem minùs dimittitur, minùs diligit*: explicatur à SS. Ambrosio, Chrysostomo, Beda, Euthymio, Theophilacto, *minùs dilexit.*

Resp. 2. neg. mi. ad prob. neg. ant. Apostolus non æquiparat utramque hanc fidem in eo, quòd supernaturalis sit, sed quòd utraque sinè operibus sit inutilis: sive dein supernaturalis sit, sive non: &, ùt ait Cornelius *in hunc locum*, vult dicere: quid prodest tibi fides tua sinè operibus? tam parùm, quàm dæmonibus sua: licèt non sit in omnibus paritas: & hæc est communis responsio teste Lugo *de fide disp. 17. n. 12.* Quamvis autem hac ratione ex fide dæmonum non proberatur valde efficaciter inutilitas fidei supernaturalis, ait Lugo *cod. n. 12.* eam ab Apostolo aliis argumentis ibidem probari.

721. Ob. 2. contra 6. conclusionem. Beati, etsi non possint sperare DEUM, hic, & nunc possidendum, possunt tamen sperare eum in æternum à se possidendum; nam tempus futurum, & possessio futura, nondum possidetur: ergo Beati possunt elicere actum spei primarium, scilicet desiderium fiduciale circa ipsum DEUM. Resp. cum Suarez *de virtutib. Theol. tr. 2. de spe disp. 1. sec. 8. n. 5.* nego suppositum; æternitas enim DEI est ipse DEUS: ergo, dum possidetur ipse, jam possidetur ejus æternitas tota simul. Si autem illud *in æternum* appellet super possessionem, quasi diceretur, posse sperari æternam possessionem DEI. Resp. cùm Beati sint certissimi de perpetuitate possessionis, eáque immutabiliter ipsis à DEO concessa sit, saltem in radice, quatenus ipsis concessum est lumen gloriæ, quod eam exigit, non possunt eam ampliùs sperare, ex eo; quia non est ampliùs bonum arduum, prout requiritur ad spem, ex dictis *n. 718.* Possunt enim Beati beatitudinem, & ejus ulteriorem semper continuationem, habere viribus propriis: non quidem viribus ex natura propriis, sed tamen propriis ex gratia, jam immutabiliter ipsis concessa. Licèt autem requiratur adhuc concursus DEI, hoc non impedit, quò minùs dicantur Beati viribus propriis beatitudinem habere: modò is concursus debeatur, ùt debetur lumini gloriæ; aliàs neque quidquam naturale possemus viribus propriis efficere. Adde, quòd Beati non possint, eam possessionem perdere; unde, licèt possint ulteriùs desiderare visionem in futurum, tamen non possunt, eam sperare per actum saltem primarium; quia eam jam immutabiliter, & inamissibiliter habent: quidquid sit, an tale desiderium dicendum sit actus spei secundarius &c.

DISPUTATIO VI.

De Spe, & Charitate Theologica.

722. PLura jam antè de spe, & charitate disputavimus, ex occasione. Sic habitum spei Theologicum dari probatum est *à n. 8.* Eum distinctum esse à fide, probatum *ibidem*, & iterum *n. 16.* Quodnam sit ejus subjectum, expositum fuit *à n. 716.* Præceptum actûs spei eliciendi explicatum est *à n. 607.* Pari ratione dari habitum charitatis, eúmque Theologicum esse, probatum est *n. 8.* Ab aliis habitibus eum distingui est *eodem numero* ostensum, & iterum ex Tridentino *n. 702. & seq.* ubi ex Concilio hoc probavimus, habitum charitatis ab habitibus fidei, & spei, separabilem esse. De præcepto charitatis egimus *a. n. 607. & seq.* uti & de ejus subjecto *à n. 709.* Restant paucula de spe, & charitate, in elencho præscripta, quæ paucis etiam absolvemus.

QUÆSTIO I.

De Objecto Materiali, & Formali, ac Proprietatibus Habitûs Spei.

ARTICULUS I.

Quid sit Spes, & quàm certa, quódque Objectum Materiale, & Formale ejusdem.

723. DIco 1. *Actus Spei Theologicæ* rectè definitur, *Desiderium fiduciale supernaturale beatitudinis supernæ, DEO auxiliatori innixum.* ità ferè quoad verba Gormaz *tract. de spe disp. 1. n. 10.* & alii communissimè quoad sensum. Explicatur, & simul probatur hæc definitio, seu descriptio. Dicitur 1. *desiderium*, quod aliud non est, quàm amor concupiscentiæ, sive amor rei ùt nobis bonæ, nondum possessæ, cum appetitu eam

habendi, qui amor dicitur *desiderium*: sicut amor concupiscentiæ rei jam possessæ dicitur *gaudium concupiscentiæ:* atqui actus spei fertur in DEUM nondum possessum, eúmque amando amore concupiscentiæ, seu ùt sibi desideranti bonum, cupit habere, seu possidere.

Dicitur 2. *fiduciale*; quia spes debet esse cum fiducia rem acquirendi: & per hoc differt à desperatione, quæ etiam est desiderium, sed sinè fiducia, & propterea habet aliam intrinsecè tendentiam, quæ patet ab experientia, qua experimur, nos longè aliter affectos esse, quando speramus, quàm quando desperamus: prior affectus, utpote conjunctus cum fiducia, excitat ad agendum, quod ex parte nostra necessarium est, ad rem obtinendam: alter; quia est sinè fiducia implet sæpe rabie, & non est solicitus de aliquo agendo. Dicitur 3. *supernaturale*; quia actus spei Theologicæ est supernaturalis ex Tridentino citato *n. 680.*

724. Dicitur 4. *superna beatitudinis*, hoc est, DEI per visionem, & amorem possidendi; si enim alia speramus, non referendo ea ad DEUM, non est actus spei Theologicæ, sed tantùm spei alicujus moralis. Si autem alia speramus in ordine ad DEUM, tunc magis hunc ipsum speramus: sicut, si diligimus proximum propter DEUM, etiam hunc ipsum, & magis diligimus. Ubi nota, quòd non tantùm desideretur, seu speretur beatitudo formalis in abstracto, sed etiam objectiva in concreto, scilicet DEUS possidendus, seu videndus, & amandus; non enim speratur solus DEUS, qui est *finis qui*, seu objectum beatificum possidendum: nec speratur sola visio, & amor, seu beatitudo formalis, quæ est *finis quo*, seu possessio intentionalis DEI: sed speratur utrumque in concreto, seu in complexo.

Sicut, qui sperat pecunias, non tantùm sperat possessionem, sed etiam ipsas pecunias: & sicut etiam, qui vult intentionaliter possidere, hoc est, videre spectaculum, non tantùm vult visionem præstigiosam, sed vult etiam ipsas res esse tales: etsi non semper velit, e. g. hos in individuo actores comœdiæ; quia etiam non desiderat hanc visionem, seu spectaculum in individuo, sed tantùm in genere, vel specie. Hoc autem complexum, ex bono objectivo, & possessione ejus, dicitur etiam *finis cujus*, hoc est, cujus obtinendi gratiâ aliquid agitur, vel qui obtinendus speratur; sicut ipse sperans dicitur *finis cui*, seu in cujus commodum appetitur aliquod bonum. vide etiam dicta inferiùs *n. 739. & 740.*

725. Dicitur tandem *DEO auxiliatori innixum*; quia, cùm solis viribus naturæ non possimus beatitudinem supernam consequi (in quo, ùt diximus *n. 718.* stat arduitas objecti spei Theologicæ) debemus juvari à DEO: cúmque hic auxilium promiserit, meritò nostra fiducia ejus auxilio, vel ipsi auxilium promittenti, & (nisi ex nostra parte detur impedimentum) certissimè collaturo, innititur. Ex quibus facilè colligitur definitio, seu descriptio habitûs spei: scilicet *habitus spei est virtus Theologica, elicitiva desiderii fiducialis &c:* qui actus cùm sit actus voluntatis, etiam spes est habitus voluntatis, & non intellectûs.

726. Dico 2. Objectum materiale primarium spei est ipse DEUS possidendus, sive est concretum ex DEO, & ejus visione, ac amore (hoc enim complexum, ùt diximus, per actum spei primariò desideramus) alia autem, quæ sperantur in ordine ad DEUM consequendum, e. g. auxiliantes gratiæ, sunt objectum secundarium. ità clarè S. Thomas *2. 2. q. 17. a. 5. in corp.* dicens: *Spei, in quantum est virtus, principale ejus objectum est DEUS.* & *ad 1. Quæcunque alia spes adipisci expectat, sperat in ordine ad DEUM.* Si autem daretur aliquis actus desiderii fiducialis, qui nullo modo attingeret DEUM, non esset actus spei Theologicæ, sed moralis, ùt jam dictum: nisi velis dicere, tale desiderium esse aliquando actum spei virtualis, seu objectivæ (quales *n. 43.* diximus dari actus fidei objectivæ,) qui scilicet supponant, actum spei Theologicæ formaliter talem præcessisse.

727. Debet autem objectum spei Theologicæ, ex communi Theologorum esse arduum, quæ arduitas, saltem in ordine ad actum spei Theologicæ (quidquid sit de actibus spei alicujus moralis;) ex S. Thoma, & communi aliorum, stat in eo, quòd (ùt dictum *n. 718.*) objectum ejus solis viribus propriis non sit obtinibile. Item debet objectum spei esse futurum, hoc est, nondum possessum, saltem pro eodem signo naturæ, in quo speratur, ùt explicatum *n. 716.* Debet etiam posse certò obtineri: qua autem certitudine, dicemus paulò post. Hæc omnia complectitur S. Thomas. *2. 2. q. 17. a. 1. in corp.* dicens: *Objectum spei est bonum, futurum, arduum, possibile haberi.*

728. Dico 3. Objectum formale actûs spei Theologicæ, quatenus est desiderium, est ipsa bonitas DEI possidendi, ùt bona nobis. ità omnes. Prob. Hæc bonitas est ratio formalis motiva, cur DEUM nobis amemus, & desideremus: sicut etiam aliarum rerum, si quas desideramus, bonitas ùt bona nobis, est ratio, cur eas per alios actus spei moralis, vel qualescunque appetamus. Quando autem tales res appetimus in ordine ad DEUM, potest earum bonitas, ùt ait Gormaz *de spe n. 19.* esse objectum formale quod secundarium, & non ultimum; quia ulteriùs tanquam medium refertur, ad bonitatem DEI, tanquam objectum formale, seu finem ultimum.

729. Dico 4. Objectum formale actûs spei Theologicæ, quatenus hæc est fiducia, est fidelissima promissio DEI, & potentia auxiliandi, vel etiam ipsum auxilium creatum: sicut scilicet in fide, præter auctoritatem Divinam, etiam motivum est revelatio extrinseca creata; nam virtus Theologica, ùt jam de fide dictum *n. 137.* non respuit omne partiale motivum, vel objectum formale creatum: sed tantùm exigit aliquod Divinum,

num. Quòd autem promissio, & potentia DEI, vel ejus auxilium, sint objectum formale spei, quatenus est fiducia, probatur ex eo; quòd ista moveant ad concipiendam fiduciam, ad quam non moveret sola bonitas; nam hanc etiam agnoscit damnatus; quia tamen simul scit, quòd DEUS eum nolit juvare, ad eam consequendam, hinc non sperat, sed desperat.

730. Ubi tamen adverto, motivum fiduciæ, saltem in genere loquendo, non debere esse objectum formale quod, seu amatum, aut desideratum; nam potest esse aliquando peccatum alterius, quod sperans, nec amat, nec desiderat, sed tantùm supponit; e. g. si quis ob peccatum officio suo excidit, potest alius fiduciam concipere illud assequendi: potest verosimiliter etiam contingere, ut quis, dum sperat supernam beatitudinem, seu DEUM ùt bonum sibi, tamen non amet DEUM ùt auxiliantem, seu sub ista formalitate: neque etiam tunc amet, aut desideret auxilia; quia non agnoscit, ea pro tunc sibi esse necessaria.

Imò, si contingat (quod non nego posse, & fors etiam sæpius actu contingere) ut quis motiva fiduciæ etiam amet amore concupiscentiæ, atque desideret: tamen etiam tunc non videntur, ea motiva esse objectum formale quod, respectu formalitatis fiduciæ, sed potiùs esse objectum materiale, vel formale secundarium, respectu formalitatis desiderij, vel amoris concupiscentiæ, quatenus amantur ùt bona conducentia ad DEUM consequendum. Saltem sufficit, ut motivum fiduciæ sit objectum formale quo, hoc est, movens quidem voluntatem ad amandum alterum, quin tamen ipsum ametur, ùt jam explicatum hoc tractatu *n. 4.* & iterum *à n. 14.*

731. Dico. 5. Actus spei Theologicæ est omnino certus. ità communissimè Theologi cum S. Thoma. *2. 2. q. 18. a. 4. in corp.* ubi S. Doctor sapientissimè distinguit inter certitudinem *essentialiter* talem, & *participative* talem: per quos terminos, ùt patet ex contextu, intelligit certitudinem *formaliter*, & *præsuppositive* talem. Docet autem, spem non habere certitudinem essentialiter talem, quæ, ùt ibidem Angelicus scribit, *invenitur in vi cognoscitiva*, seu in cognitione; est enim certitudo quasi securitas de veritate, quæ spectat ad intellectum: at verò, ait, in spe dari certitudinem participativè, seu præsuppositivè talem; quia scilicet spes *à vi cognoscitiva movetur infallibiliter ad finem suum*, hoc est, à cognitione certa dirigitur ad bonum speratum: & concludit S. Doctor sic: *Et sic etiam spes certitudinaliter tendit in suum finem, quasi participans certitudinem à fide, quæ est in vi cognoscitiva.*

732. Prob. conclusio. Spes Theologica debet esse firma, ùt ait Apostolus *2. Cor. 1. v. 7. Ut spes nostra firma sit pro vobis.* & *ad Hebr. 6. v. 18. Confugimus ad tenendam propositam spem, quam, sicut anchoram habemus animæ, tutam, ac firmam.* Tridentinum quoque *sess. 6. c. 13.* ait: *De perseverantiæ munere .... nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur, tametsi in DEI auxilio firmissimam spem collocare, & reponere omnes debent:* atqui spes non potest esse firma, nisi sit præsuppositivè certa: ergo debet esse talis. mi. prob. voluntas non potest firmiter, hoc est, absque vacillatione, sive immobili cum fiducia, sperare, nisi intellectus ei firmiter, hoc est, certò, proponat fundamentum, & motivum sperandi, ità, ùt absque dubio affirmet, tale fundamentum adesse, ùt est clarum ab experientia: ergo debet intellectus per cognitionem certam proponere motivum spei, adeóque hæc præsuppositivè esse certa. Confir. solidissimè. Actum spei Theologicæ præcedere debet actus fidei de promissione DEI, dandi auxilia, ad consequendam beatitudinem: hic actus est certissimus: ergo etiam spes est, ùt dictum, præsuppositivè certissima.

733. Ubi tamen notandum, firmiter sperare non esse absoluta certitudine sibi polliceri, se rem, e. g. beatitudinem consecuturum; hoc enim non est certum, minùs revelatum, aut per actum fidei propositum: sed est contra Tridentinum *num. præced.* citatum: imò etiam contra Apostolum, qui *ad Philipp. 2. v. 12.* sic scribit: *Cum metu, & tremore, vestram salutem operamini;* nam non sumus certi, an ex nostra parte nihil sit defuturum: & hinc S. Thomas *2. 2. q. 18. a. 4. ad 3.* ait: *Quod aliqui habentes spem deficiant à consecutione beatitudinis, contingit ex defectu liberi arbitrij, ponentis obstaculum peccati: non autem ex defectu Divinæ potentiæ, vel misericordiæ, cui spes innititur.*

Quare sperare tantùm est, confidere, se certissimò rem, e. g. beatitudinem, consecuturum, si suis partibus ipse non desit, seu si gratiæ DEI fideliter cooperetur: id quod certissimum est: & hinc Tridentinum verbis *n. 732.* adductis statim addit: *DEUS enim, nisi ipsi illius gratiæ defuerint, sicut cœpit opus bonum, ità perficiet.* Unde actus spei Theologicæ de objectis promissis certissimus est in tantum, in quantum illa à DEO promissa sunt, scilicet conditionatè. Hinc alii dicunt, actum spei conditionatè certissimum esse. Et revera conditio supradicta semper subintelligitur, nisi in casu extraordinario DEUS alicui beatitudinem æternam omnino absolutè promisisset.

ARTICULUS II.

Solvuntur Objectiones.

734. OB. 1. S. Augustinus *in enchiridio c. 8.* ait: *Cùm ergo bona nobis futura esse creduntur, nihil aliud, quàm sperantur:* ergo credere est sperare, adeóque actus spei est actus intellectûs. Idem hinc inde tradunt alii Patres. Confir. 1. Desperatio est actus intellectûs, quo quis judicat, se beatitudinem non consecu-